

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
(Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)

2018

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

(Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)

İÇİNDEKİLER

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI.....	1
1.1. Öğretim Programlarının Amaçları.....	1
1.2. Öğretim Programlarının Perspektifi	2
1.1.1. Değerlerimiz	2
1.1.2. Yetkinlikler	3
1.3. Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı.....	5
1.4. Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları	6
1.5. Sonuç.....	7
2. DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI.....	8
2.1. Programın Temel Felsefesi ve Genel Amaçları	8
2.2. Programın Vizyonu	9
2.3. Programın Uygulanmasına/Kitap Yazımına İlişkin İlke ve Açıklamalar	9
3. PROGRAMIN YAPISI.....	11
3.1. Ünite ve Konular	11
3.2. Kazanım ve Açıklamaları.....	11
3.3. Anahtar Kavramlar.....	12
ÜNİTE, KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU	13
SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	15
9. SINIF ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI.....	15
9.1. Bilgi ve İnanç.....	15
9.2. Din ve İslam.....	16
9.3. İslam ve İbadet.....	17
9.4. Gençlik ve Değerler.....	18
9.5. Gönül Coğrafyamız.....	19
10. SINIF ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	20
10.1. Allah İnsan İlişkisi	20
10.2. Hz. Muhammed ve Gençlik.....	21
10.3. Din ve Hayat.....	22
10.4. Ahlaki Tutum ve Davranışlar.....	23
10.5. İslam Düşüncesinde İtikadi, Siyasi ve Fikhi Yorumlar	24
11. SINIF ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	25
11.1. Dünya ve Ahiret.....	25
11.2. Kur'an'a Göre Hz. Muhammed.....	26
11.3. Kur'an'da Bazı Kavramlar	27
11.4. İnançla İlgili Meseleler.....	28
11.5. Yahudilik ve Hristiyanlık.....	29

12. SINIF ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI	30
12.1. İslam ve Bilim.....	30
12.2. Anadolu'da İslam.....	31
12.3. İslam Düşüncesinde Tasavvufi Yorumlar	32
12.4. Güncel Dinî Meseleler.....	33
12.5. Hint ve Çin Dinleri.....	35

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu kazanımlar ve sınırlarını belirleyen açıklamaları, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

1.1. Öğretim Programlarının Amaçları

Öğretim programları, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları” ile “Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

- (1) Okulöncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek,
- (2) İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak,
- (3) Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi”nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak,

- (4) Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi"nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak.

1.2. Öğretim Programlarının Perspektifi

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarmıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir.

1.1.1. Değerlerimiz

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarmıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi

eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: *adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik*. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

1.1.2. Yetkinlikler

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ sekiz anahtar yetkinlik belirlemekte ve aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

- (1) *Anadilde iletişim*: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.
- (2) *Yabancı dillerde iletişim*: Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, kavram, olgu ve görüşleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürlerarası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Bireyin yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.
- (3) *Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler*: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir. Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak

görülmektedir. Bilim ve teknolojiye yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

- (4) *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
- (5) *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
- (6) *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
- (7) *İnisiyatif alma ve girişimcilik:* Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş hayatında desteklemekte; toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olma ve iyi yönetişimi desteklemeyi de kapsar.
- (8) *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin öneminin takdiridir.

1.3. Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

Hiçbir insan bir başkasının birebir aynısı değildir. Bu sebeple öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli ve standart olması” insanın doğasına terstir. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için, ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

- (1) Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
- (2) Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
- (3) Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
- (4) Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
- (5) Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.
- (6) Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
- (7) Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

1.4. Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık belirli yönelimlerle karakterize edilir: basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelme açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireylerarası ve bireyin kendi içindeki farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir. Söz gelimi ergenlik dönemi kimlik edinimi için kritik dönemdir ve eğitim bu dönemde kimlik edinimini destekleyici sosyal etkileşimleri artırır ve yönetir.

1.5. Sonuç

Elimizdeki programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçtiğimiz üzerine bilgi vermek de yerinde olacaktır. Bu bağlamda:

- Farklı ülkelerin son yıllarda benzer gerekçelerle yenilenip güncellenen öğretim programları incelenmiş,
- yurt içinde ve yurt dışında eğitim öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükûmet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından geliştirilen anketler aracılığıyla öğretmen ve yöneticilerin programlar ve haftalık ders çizelgelerine yönelik görüşleri toplanmış,
- illerden gelen her bir branşla ilgili zümre raporları incelenmiş,
- branşlara yönelik açık uçlu sorulardan oluşan ve elektronik ortamda erişime açılan anket verileri derlenmiş,
- eğitim fakültelerimizin branşlar ölçeğinde hazırladıkları raporlar incelenmiş,

bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız gözden geçirilip güncellenmiş ve yenilenmiştir. Programların uygulanmasına 2018-2019 eğitim öğretim yılı itibarıyla topyekûn geçilecek ve sonrasında yapılacak izleme değerlendirme sonuçlarına göre yine gerekli güncellemeler yapılacaktır. Böylelikle programlarımızın gelişmelerle ve bilimsel, sosyal, teknolojik vb. ihtiyaçlarla koşutluğunun sürekliliği sağlanmış olacaktır.

2. DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI

2.1. Programın Temel Felsefesi ve Genel Amaçları

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı'nın geliştirilmesinde; yapılandırmacı öğrenme modelini destekleyen çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme, beceri temelli öğrenme gibi yaklaşımlar dikkate alınmıştır. Beceri temelli öğrenme, öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve hayata aktarılması tasarlanan bilgi, tutum ve beceriler bütününe ifade etmektedir. Bu bağlamda temel becerileri ön planda tutan, öğrenme sürecinde öğrencinin aktif katılımına ve öğretmen rehberliğine imkân veren, öğrencilerin araştırma yapabilecekleri, keşfedebilecekleri, problem çözebilecekleri, çözüm ve yaklaşımlarını paylaşip tartışabilecekleri ortamların sağlanmasının önemi vurgulanmıştır. Ayrıca programda gelişim düzeyini göz önünde bulunduran, öğrenme sürecinde ön bilgileri harekete geçiren, anlamlı öğrenmelerin gerçekleşebileceği, farklı öğrenme stillerine uygun öğretme ortamlarının sağlanması hedeflenmiştir.

Öğretim programında; öğrencilerin adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik gibi değerlere sahip olmaları amaçlanmıştır. Bu çerçevede, öğrencilerin temel değerleri anlamaları, benimsemeleri, sahip oldukları değerler ile uyumlu hareket etmeleri hedeflenmiştir.

Programda din ve ahlakla ilgili temel kavramların öğretimi, din ve ahlakla ilgili bilgilerin kavramsal temellerinin oluşturulması ve kavramlar arası ilişkilendirmelerin yapılması hedeflenmiştir. Böylece öğrencilerin dinî ve ahlaki kavramları yorumlamaları ve bazı temel becerileri (araştırma ve sorgulama, problem çözme, iletişim kurma vb.) geliştirmeleri amaçlanmıştır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı İslam dini ve diğer dinleri betimleyici yaklaşımla öğretime konu etmeyi amaçlamıştır. İslam dini Kur'an ve sünnetin ortaya koyduğu temel ilkeler çerçevesinde esas alınmıştır. İslam düşüncesinde ortaya çıkan yorumlar bilimsel bir metotla ve mezhepler üstü bir yaklaşımla ele alınmıştır. Yaşayan diğer dinler ise bilimsel bir metotla, dinler açılımlı ve olgusal bir yaklaşımla öğretime konu edilmiştir.

Bu temel felsefeye uygun olarak geliştirilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programıyla; 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri"ne uygun olarak öğrencilerin;

- (1) Dinî ve ahlaki kavramları tanımaları ve bunlar arasında ilişkileri fark etmeleri,
- (2) Millî, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimsemeleri,
- (3) İslam dininin temel kaynaklarını tanımaları,
- (4) Hz. Muhammed'in İslam dinindeki konumunu kavramaları,
- (5) İslam dininin iman, ibadet ve ahlak esasları arasındaki ilişkiyi analiz etmeleri,
- (6) İslam dininin; kültürümüz, dilimiz, sanatımız, örf ve âdetlerimiz üzerindeki etkisini fark etmeleri,

- (7) Türk-İslam kültürünün oluşmasına etki eden bazı önemli şahsiyetleri tanımaları,
- (8) İslam düşüncesinin farklı anlayış ve yorum biçimlerini tanımaları,
- (9) Yaşayan dünya dinlerini tanımaları,
- (10) Farklı din, inanç ve yorumlara saygı duymaları,
- (11) İnsanlar, toplumlar ve milletlerarası ilişkilerde dinin önemli bir unsur olduğunu fark etmeleri amaçlanmaktadır.

2.2. Programın Vizyonu

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı'nın Vizyonu;

Dinin hayatı anlamlandırmadaki rolünü fark eden; millî, manevi ve ahlaki değerleri benimseyen; farklılıklarla bir arada yaşama becerisi kazanmış bireyler yetiştirmektir.

2.3. Programın Uygulanmasına/Kitap Yazımına İlişkin İlke ve Açıklamalar

- (1) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı'nda "Ünite Açıklamaları" bölümünde konu başlıklarına yer verilmiştir. Konu alt başlıkları, kazanım ve açıklamalarından hareketle yazarlar tarafından oluşturulur.
- (2) Öğretim Programı'nda yer alan, alana özgü kelime, kavram ve tamlamaların yazım ve telaffuzunda "TDK Yazım ve İmla Kılavuzu" esas alınır. Ancak yazım ve telaffuzda tutarlılığı gözetmek kaydıyla Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi'nin (İSAM) yazım ve imlası da tercih edilebilir.
- (3) Öğretim Programı; beceri temelli olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede kazanımlar işlenirken öğretim programında yer alan temel becerileri gerçekleştirmeye; dinî ve ahlaki kavramları kazandırmaya yönelik etkinliklere yer verilir.
- (4) Gerek farklı din ve inançların öğretiminde gerekse İslam düşüncesinde ortaya çıkan yorumların öğretiminde olgusal bir yaklaşım benimsenir; bu bağlamda dinler, inançlar ve İslam düşüncesinde yer alan yorumlar kendi metinleri, kaynakları ve kabulleri esas alınarak öğretime konu edilir.
- (5) İslam dininde yer alan ibadetlerin öğretiminde (abdest, gusül, teyemmüm, namaz, vb.) mezheplerin farklı anlayış ve uygulamayla ilgili bilgiler, ihtiyaç duyulması hâlinde öğretmenler tarafından açıklanır.
- (6) Ünite ve konuların özelliğine göre hedeflenen kazanımların gerçekleşmesi için çevre şartları ve imkânları elverdiği ölçüde öğrencilerin mabetleri, tarihî ve kültürel mekânları yerinde tanımaları sağlanır.
- (7) Ünite sonlarında yer alan "Kur'an'dan Mesajlar" bölümünde ilgili ayetlerin mealleri verilir. Bu ayetlerden hareketle öğrencilerin; Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, Kur'an ayetlerinden ilkeler çıkarma, ayetlerde geçen

- şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici seviyeye uygun etkinliklere yer verilir.
- (8) Öğrenciler konularda geçen ayet ve hadisleri ezberlemeye zorlanmaz.
- (9) Din, vicdan ve düşünce özgürlüğünü zedeleyici yaklaşım, tutum ve davranışlardan uzak durulur. Bu bağlamda öğrenciler dinî duygu ve düşüncelerini açıklamaya, bilgi ve kültür sahibi oldukları dinî pratikleri yerine getirmeye zorlanmaz.
- (10) Ünite konularının özelliğine göre ayet ve hadislerden, sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit, vecize, deyiş, nefes vb.) örnek metinlerden yararlanılır.
- (11) Sevgi, saygı, kardeşlik, arkadaşlık ve dostluk bağlarını güçlendiren; vatan, millet, bayrak, şehitlik, gazilik gibi millî birlik ve beraberliği pekiştiren değerlerin öğrencilerin zihninde güçlü bir şekilde yer etmesine özen gösterilir.
- (12) Dersin ünite ve konuları birbiriyle ilişkili olarak işlenir. Her bir ünite için kullanılacak süre ve ünitelerin işleniş sırası programda belirlenmiştir. Bununla birlikte zümre öğretmenlerince öğrenci seviyesi ve çevre şartlarına uygun planlama yapılabilir.
- (13) Kazanımlarla ilgili etkinlikler; bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa, basitten karmaşığa, somuttan soyuta vb. öğretim ilkeleri çerçevesinde tasarlanır.
- (14) Öğrenme öğretme etkinliklerinde EBA ortamında hazırlanan, kazanımlara uygun materyallerden yararlanılır.
- (15) Öğrenme öğretme etkinliklerinde çevre faktörlerine, eğitim ortamına, öğrencilerin gelişim düzeylerine, genel kültür ve dinî bilgi seviyelerine göre onları aktif kılan yöntem, teknik ve stratejiler kullanılır.
- (16) Öğrenciler insana, düşünceye, hürriyete, ahlaki olana ve kültürel mirasa saygı çerçevesinde davranmaya teşvik edilir.
- (17) Ders kitabı, aşağıdaki tabloda verilen ölçülere uygun olarak hazırlanır.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI		
Dersin Adı	En Yüksek Forma Sayısı*	Ebat
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 9. Sınıf	10	19,5 cm x 27,5 cm
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 10. Sınıf	10	19,5 cm x 27,5 cm
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 11. Sınıf	10	19,5 cm x 27,5 cm
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi 12. Sınıf	10	19,5 cm x 27,5 cm

* En yüksek forma sayısı esas alınmıştır. Hazırlanacak ders kitabı daha düşük forma sayısına sahip olabilir.

3. PROGRAMIN YAPISI

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı; Üniteler, Konular, Kazanımlar, Açıklamalar ve Anahtar Kavramlar şeklinde yapılandırılmıştır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı'nda "Ünite Açıklamaları" bölümünde konu başlıklarına yer verilmiştir. Konu alt başlıkları, kazanım ve açıklamalarından hareketle yazarlar tarafından oluşturulur.

3.1. Ünite ve Konular

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı; her sınıf düzeyinde beş üniteye ayrılmıştır. Ünite ve konuların oluşturulmasında; öğretim hedefleri, dersin amaçları, öğrencilerin gelişim düzeyleri, hazır bulunuşlukları, konuların aşamaları ve birbiriyle olan ilişkisi dikkate alınmıştır.

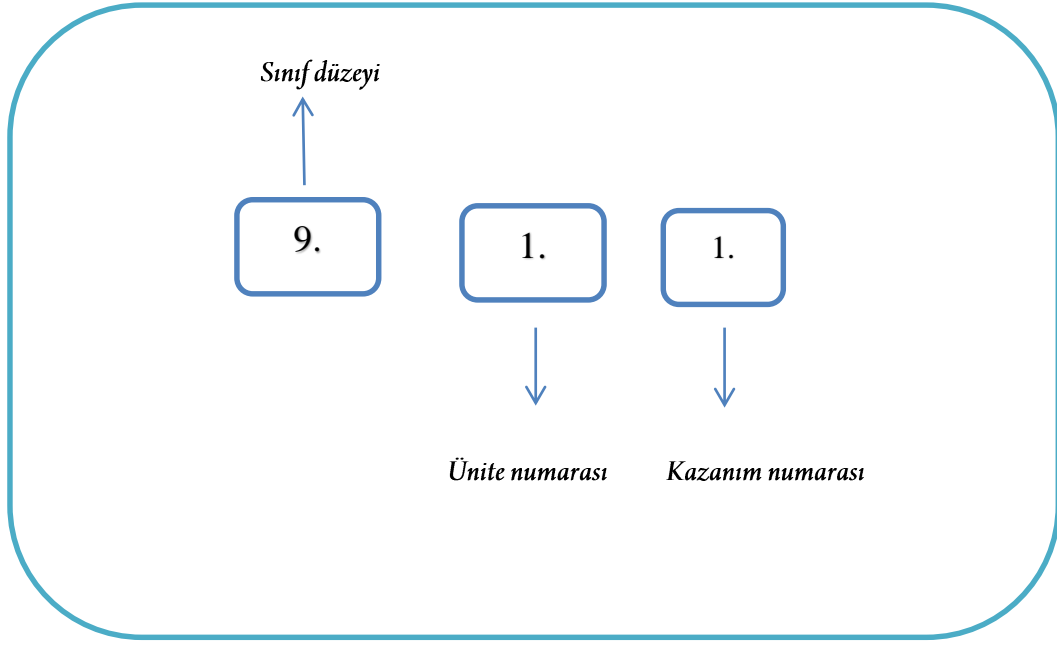
Öğretim programında; konu başlıklarına, "Ünite Açıklamaları" bölümünde yer verilmiştir. Konu alt başlıkları, "Kazanım ve Açıklamaları" bölümünden hareketle oluşturulur.

3.2. Kazanım ve Açıklamaları

Kazanımlar; eğitim süreci sonucunda öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri, tutum ve değerleri ifade eder. Programların en önemli unsuru olan kazanımlar; öğrencilerin gelişim düzeyleri, programın amaçları ve içeriği dikkate alınarak hazırlanmıştır. Öğrencilerin öğrenme başarıları, kazanımların edinilmesine bağlıdır. Öğretmenin görevi de bu kazanımların gerçekleşmesinde öğrencilere gerekli ortam ve imkânları sunarak öğrenme sürecine rehberlik etmektir.

Kazanımlarla ilgili özellikle vurgulanması gereken konularla ve/veya sınırlamalarla ilgili açıklamalara kazanımı izleyen satırda yer verilmiştir. Kazanımların gerçekleşebilmesi için bu açıklamaların mutlaka göz önünde bulundurulması gerekir. Kazanımlar, ünitelere göre numaralandırılmıştır.

Programın kazanım yapısı, aşağıdaki şekilde görüldüğü üzere üç aşamalı bir özelliğe sahiptir.

3.3. Anahtar Kavramlar

Kavram; bir objenin zihindeki tasavvurudur. Kavramlar eşya, olgu veya olayların ortak özelliklerini bir arada toplayarak bunları bir ortak ad altında sınıflamaya tabi tutan tasarımlardır.

Din öğretimi, kendine özgü kavramsal çerçevesi olan bir yapıya sahiptir. Din öğretiminde anlamlı ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi, bu kavramların din dilinin özellikleri ve kullanım şekillerinin öğrencilere kazandırılmasına bağlıdır. Buradan hareketle öğretim programında, her bir ünite ile ilgili "Anahtar Kavramlar" bölümüne yer verilmiştir.

ÜNİTE, KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (9-12. Sınıflar) Öğretim Programı'nda yer alan üniteler, kazanım sayıları, kazanımların işlenişi için ayrılacak yaklaşık süre aşağıdaki tabloda verilmiştir.

9. SINIF				
Ünite Sırası	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Ders Saati Yüzdesi
1	Bilgi ve İnanç	3	16	22,24
2	Din ve İslam	5	16	22,24
3	İslam ve İbadet	6	14	19,44
4	Gençlik ve Değerler	4	12	16,66
5	Gönül Coğrafyamız	3	14	19,44
Toplam		21	72	100

10. SINIF				
Ünite Sırası	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Ders Saati Yüzdesi
1	Allah İnsan İlişkisi	6	18	25,00
2	Hiz. Muhammed ve Gençlik	5	14	19,44
3	Din ve Hayat	7	14	19,44
4	Ahlaki Tutum ve Davranışlar	5	12	16,66
5	İslam Düşüncesinde İtikadi, Siyasi ve Fikhi Yorumlar	6	14	19,44
Toplam		29	72	100

11. SINIF

Ünite Sırası	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Ders Saati Yüzdesi
1	Dünya ve Ahiret	5	18	25,00
2	Kur'an'a Göre Hz. Muhammed	4	14	19,44
3	Kur'an'da Bazı Kavramlar	3	16	22,24
4	İnançla İlgili Meseleler	3	12	16,66
5	Yahudilik ve Hristiyanlık	2	12	16,66
Toplam		17	72	100

12. SINIF

Ünite Sırası	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Ders Saati Yüzdesi
1	İslam ve Bilim	5	16	22,22
2	Anadolu'da İslam	3	14	19,44
3	İslam Düşüncesinde Tasavvufi Yorumlar	5	14	19,44
4	Güncel Dinî Meseleler	5	14	19,44
5	Hint ve Çin Dinleri	4	14	19,44
Toplam		22	72	100

SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE ÜNİTE, KONU, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

9. SINIF ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

9.1. BİLGİ VE İNANÇ

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "İslam'da Bilgi Kaynakları", "İslam İnancında İmanın Mahiyeti", "Kur'an'dan Mesajlar: İsrâ Suresi 36. Ayet ve Mülk Suresi 23. Ayet" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere, sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

Kazanım ve Açıklamaları

9.1.1. İslam'da bilginin kaynaklarını açıklar.

- ⇒ İslam'ın bilgi kaynaklarında; selim akıl, doğru haber ve salim duyu organlarının yanı sıra bilgi ve düşünme kaynakları hakkında felsefe ve bilim dünyasındaki yapılan değerlendirmeler, İslam kelamının epistemolojik yaklaşımları bağlamında ele alınır. Rüya, keşif ve ilhamın İslam âlimlerince bilgi kaynağı olarak kabul edilmediğine vurgu yapılır. Ayrıca güncel bilgi kaynaklarına (dijital kayıtlar gibi) değinilir.
- ⇒ Bilgiyi sevmeye, doğru bilgiye ulaşma ve faydalı bilgi ile bilgi ahlakı, bilginin kullanımı ve muhafazası gibi konulara da değinilir.

9.1.2. İslam inancında imanın mahiyetini araştırır.

- ⇒ İman tasdik ilişkisi, iman ikrar ilişkisi, iman bilgi ilişkisi ve iman amel ilişkisi konularına yer verilir.
- ⇒ İslam inancında imanın taklitten kurtarılarak tahkike ulaşmasının önemine de değinilir.

9.1.3. İsrâ suresi 36. ayet ile Mülk suresi 23. ayetlerinde verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

İslam, inanç, akide, vahiy.

9.2. DİN VE İSLAM

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "Dinin Tanımı ve Kaynağı", "İnsanın Doğası ve Din", "İman ve İslam İlişkisi", "İslam İnanç Esaslarının Özellikleri", "Kur'an'dan Mesajlar: Nisâ Suresi 136. Ayet" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

Kazanım ve Açıklamaları

9.2.1. Kaynağı ve unsurları bakımından din tanımlarını karşılaştırır.

- ⇒ Kur'an-ı Kerim'de din kavramının farklı anlamları ele alınır ve İslam âlimlerince yapılan din tanımlarına örnekler verilir.
- ⇒ Çeşitli disiplinlere (felsefe, sosyoloji, antropoloji, dinler tarihi) göre din tanımlarına birer örnek verilir.

9.2.2. İnsanın doğası ile din arasında ilişki kurar.

- ⇒ İnsan doğasının maddi ve manevi yönüne değinilir; tarih boyunca insanın inanma ihtiyacının nedenleri Kur'an-ı Kerim'den ilgili ayetlerle ele alınır; dinin insan hayatındaki yeri ve önemi örneklerle açıklanır.

9.2.3. İman ve İslam kavramları arasındaki ilişkiyi fark eder.

9.2.4. İslam'ın inanç esaslarının özelliklerini ayet ve hadisler ışığında analiz eder.

- ⇒ İslam inancının sade ve yalın olması, kul ile Allah arasında hiçbir aracı kişi ve kuruma izin vermemesi, dogmatik olmaması, hür iradeyi esas alması, ebedî kurtuluş için korku ve ümit arasında yaşamayı tavsiye etmesi gibi konulara değinilir.
- ⇒ İslam inancında tevhidin önemi ile tevhid inancının yerleşmesinde Allah'ın isim ve sıfatlarını doğru anlamının yeri ayetlerle ele alınır; inanç esasları ile ilgili ayrıntılara girilmez.
- ⇒ İslam inanç esasları arasındaki bütünselliğin önemine değinilir; İslam inançlarını parçacı bir yaklaşımla ele almanın sakıncaları örneklerle açıklanır.

9.2.5. Nisâ suresi 136. ayette verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.
- ⇒ Ayet ele alınırken Cibril hadisine de yer verilir.

Anahtar Kavramlar

din, fıtrat, tevhid, hanif, iman, Esmâ-i Hüsnâ.

9.3. İSLAM VE İBADET

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "İslam'da İbadet ve Kapsamı", "İslam'da İbadetin Amacı ve Önemi", "İslam'da İbadet Yükümlülüğü", "İslam'da İbadetlerin Temel İlkeleri", "İslam'da İbadet Ahlak İlişkisi", "Kur'an'dan Mesajlar: Bakara Suresi 177. Ayet" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

Kazanım ve Açıklamaları

9.3.1. İslam'da ibadet kavramını ve ibadetin kapsamını açıklar.

⇒ İslam'da ibadetin kapsamı konusunda Allah'ın rızasına dayanan her davranışın ibadet olduğuna, bazı ibadetlerin (namaz, oruç, hac, zekât gibi) belirli bir vaktin ve uygulanma şeklinin olduğuna, bazı ibadetlerin ise belirli bir vaktin olmadığına değinilir.

9.3.2. İslam'da ibadetlerin yapılış amacını ve önemini fark eder.

9.3.3. İbadet yükümlülüğü ile ilgili bazı kavramları sınıflandırır.

⇒ Mükellef ve ef'al-i mükellefine (farz, vacip, sünnet, mendup, mübah, haram ve mekruh) yer verilir.

9.3.4. İslam'da ibadetlerin temel ilkelerini değerlendirir.

⇒ İslam'da ibadetlerin temel ilkeleri kapsamında; "Kur'an ve sünnete uygunluk", "niyet", "ihlas" konularına yer verilir. Ayrıca ibadetlerde bidatlerden kaçınmanın önemine değinilir.

9.3.5. İbadetlerin, bireyin ahlaki gelişimi üzerindeki etkisini yorumlar.

⇒ İbadetlerin teşri hikmeti üzerinde durulur ve ibadetlerin toplumsal yönüne değinilir.

9.3.6. Bakara suresi 177. ayette verilen mesajları değerlendirir.

⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

ibadet, mükellef, salih amel, ihlas.

9.4. GENÇLİK VE DEĞERLER

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "Değerler ve Değerlerin Kaynağı", "Gençlerin Kişilik Gelişiminde Değerlerin Yeri ve Önemi", "Temel Değerler", "Kur'an'dan Mesajlar: İsrâ Suresi 23-29. Ayetler" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit, vecize, deyiş, nefes vb.) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

Kazanım ve Açıklamaları

9.4.1. Değerlerin oluşumuna etki eden unsurları analiz eder.

⇒ Değer kavramının analizi yapılır; değerlerin oluşumunda; dinin, örf ve âdetlerin etkisine yer verilir.

9.4.2. Gençlerin kişilik gelişiminde dinî ve ahlaki değerler ile örf ve âdetlerin yerini tartışır.

⇒ Gençlerin kişilik gelişimine değerlerin etkisi günlük hayattan örneklerle açıklanır.

9.4.3. Temel değerleri ayet ve hadislerle ilişkilendirir.

⇒ İslam düşünce geleneğinde öne çıkan temel "insani erdem ve değerler"den hikmet, adalet, iffet ve şecaat konularına yer verilir. İnsanın düşünme, arzu ve gazap gibi konularda ölçülü olması, itidal üzere hareket etmesi, bedeni ve maddi hazlara aşırı düşkünlükten korunması, gönül tokluğu gibi anlamlara gelen iffet kavramı, ahlaki ve felsefi boyutlarıyla ele alınır.

9.4.4. İsrâ suresi 23-29. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

din, değer, ahlak, örf, âdet.

9.5. GÖNÜL COĞRAFYAMIZ

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "İslam Medeniyeti ve Özellikleri", "İslam Medeniyetinin Farklı Coğrafyalardaki İzleri", "Kur'an'dan Mesajlar: Hucurât Suresi 13. Ayet" konularına yer verilir.

Kazanım ve Açıklamaları

9.5.1. İslam medeniyeti kavramını izah eder.

- ⇒ Kültür ve medeniyet kavramları öğrenci seviyesine göre ana hatlarıyla ele alınır; İslam medeniyeti kavramı analiz edilir.

9.5.2. İslam medeniyetinin, dünyanın farklı bölgelerindeki etkilerini fark eder.

- ⇒ Hicaz Bölgesi, Kudüs ve Çevresi, Şam ve Bağdat Bölgesi; İran, Horasan, Türkistan ve Mâverâünnehir Bölgesi; Hint Alt Kıtası; Anadolu ve Balkanlar; Kuzey Afrika (Mısır ve Mağrip Bölgesi) ve Endülüs gibi İslam medeniyetinin tarihî süreçte hayat bulduğu ilim ve kültür havzaları ele alınır.
- ⇒ İslam medeniyetinin bu havzalara İslam'ın taşınmasına öncülük eden âlimler, komutanlar ve tüccarlara kısaca yer verilir.
- ⇒ İslam medeniyetine değer katan ana dillere (Türkçe, Arapça, Farsça) değinilir.
- ⇒ İslam medeniyetinin Anadolu ve Balkanlara taşınmasında Horasan, Anadolu ve Rumeli erenlerinin de rolüne kısaca değinilir.
- ⇒ Öğrencilerin Türkiye ile gönül coğrafyamız arasındaki tarihî ve kültürel bağların güçlenmesine yönelik sözlü ve yazılı önerilerde bulunabilecekleri etkinliklere yer verilir.

9.5.3. Hucurât suresi 13. ayette verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

kültür, medeniyet.

10. SINIF ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

10.1. ALLAH İNSAN İLİŞKİSİ

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, "Allah İnancı ve İnsan", "Allah'ın Varlığı ve Birliği", "Allah'ın İsim ve Sıfatları", "Kur'an-ı Kerim'de İnsan ve Özellikleri", "İnsanın Allah ile İrtibatı", "Kur'an'dan Mesajlar: Rûm Suresi 18-27. Ayetler" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

Kazanım ve Açıklamaları

10.1.1. Allah inancının insan hayatındaki yeri ve önemini yorumlar.

10.1.2. Allah'ın varlığı ve birliği konusunda akli ve naklî delilleri analiz eder.

⇒ "Gaye ve nizam", "ekmel varlık" delilleri ile sınırlandırılır.

10.1.3. İsim ve sıfatlarının yansımalarıyla Allah'ı tanır.

⇒ Allah'ın isim ve sıfatlarını kavramanın, O'nu tanımadaki önemine değinilir; isim ve sıfatların kâinatta tecellisi üzerinde durulur. İsim ve sıfatlar, Allah insan ilişkisi bağlamında; Bakara suresi 255. ayet, Haşr suresi 22-24. ayetler ve İhlâs suresi kapsamında işlenir.

10.1.4. İnsanın özelliklerini ayetlerle açıklar.

⇒ Kazanım kapsamında insanın olumlu özellikleri öne çıkarılır.

10.1.5. İnsanın Allah ile irtibat yollarını fark eder.

⇒ Kazanım; dua, ibadet, Kur'an okuma, tövbe ve istiğfar konuları ile sınırlandırılır.

⇒ Allah ile insan arasındaki ilişkinin dayandığı temel ilkelere yer verilir; temel ilkeler Yaradan-yaradılan ilişkisi çerçevesinde ele alınır; Allah'ın "ilah" ve "rab" olma vasfının insan üzerindeki etkisine değinilir.

10.1.6. Rûm suresi 18-27. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

Esmâ-i Hüsnâ, tilâvet, kıraat, dua, tövbe, istiğfar.

10.2. HZ. MUHAMMED VE GENÇLİK

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, "Kur'an-ı Kerim'de Gençler", "Bir Genç Olarak Hz. Muhammed", "Hz. Muhammed ve Gençler", "Bazı Genç Sahabiler", "Kur'an'dan Mesajlar: Âl-i İmrân Suresi 159. Ayet" konularına yer verilir.

Ünite genelinde sahabiler ve özellikleri verilirken kronolojik ayrıntılara girilmez; sahabilerin ön plana çıkan özellikleri üzerinde durulur.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

Kazanım ve Açıklamaları

10.2.1. Kur'an-ı Kerim'den gençlerle ilgili ayetlere örnekler verir.

10.2.2. Hz. Muhammed'in gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarını kendi hayatıyla ilişkilendirir.

10.2.3. Hz. Muhammed ile genç sahabiler arasındaki iletişimi değerlendirir.

10.2.4. Bazı genç sahabilerin öne çıkan özelliklerini örnek alır.

⇒ "Bilge ve Kahraman Bir Genç: Hz. Ali", "Genç Bir Davetçi: Erkam b. Ebi'l-Erkam", "Genç Bir Öğretmen: Mus'ab b. Umeyr", "Genç Bir Komutan: Üsâme b. Zeyd", "Genç Bir Yönetici: Muaz b. Cebel", "Genç Bir Âlim: Hz. Aişe", "Genç Bir Anne: Hz. Fatıma", "Sorumluluk Sahibi Bir Genç: Esmâ binti Ebi Bekir", "Habeş Kralının Huzurunda Bir Genç: Cafer b. Ebi Talib" konularına yer verilir.

10.2.5. Âl-i İmrân suresi 159. ayette verilen mesajları değerlendirir.

⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

sahabi, âlim, el-emin, istişare.

10.3. DİN VE HAYAT

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, "Din ve Aile", "Din, Kültür ve Sanat", "Din ve Çevre", "Din ve Sosyal Değişim", "Din ve Ekonomi", "Din ve Sosyal Adalet" ve "Kur'an'dan Mesajlar: Âl-i İmrân Suresi 103-105. Ayetler" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

Kazanım ve Açıklamaları

10.3.1. İslam dininin aile kurumuna verdiği önemi fark eder.

10.3.2. İslam dininin kültür, sanat ve düşünce üzerindeki etkilerini analiz eder.

⇒ İslam dininin kültürel hayatımızın zenginleşmesindeki katkılarını ve İslam medeniyetinde öne çıkan sanat dallarına kısaca yer verilir. Ayrıca "Eşyada asıl olan ibahadır." ilkesinin sanat alanında da geçerli olduğuna değinilir.

10.3.3. İslam dininin çevre sorunlarına yaklaşımını ve çözüm önerilerini değerlendirir.

10.3.4. İslam dini ve sosyal değişim arasında ilişki kurar.

⇒ Dinin sabiteleri ve değişkenleri üzerinde durulur; bazı dinî hüküm ve yorumların zamana ve mekâna göre değişebileceğine değinilir.

10.3.5. İslam dininin ekonomik hayatla ilgili ilkelerini yorumlar.

10.3.6. İslam dininin sosyal adaletle ilgili ilkelerini açıklar.

10.3.7. Âl-i İmrân suresi 103-105. ayetlerdeki mesajları değerlendirir.

⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

din, sanat, iktisat, sosyal değişim.

10.4. AHLAKİ TUTUM VE DAVRANIŞLAR

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, "İslam Ahlakının Konusu ve Gayesi", "İslam Ahlakının Kaynakları", "Ahlak ve Terbiye İlişkisi", "İslam Ahlakında Yerilen Bazı Davranışlar", "Kur'an'dan Mesajlar: Hucurât Suresi 11-12. Ayetler" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun okuma metinlerine yer verilir.

Kazanım ve Açıklamaları

10.4.1. İslam ahlakının konusu ve gayesini açıklar.

10.4.2. Ahlak ile terbiye arasındaki ilişki kurar.

⇒ Duygu yönetimi, düşünce yönetimi, davranış yönetimi, irade yönetimi gibi konular ayet ve hadislerle ilişkilendirilerek ele alınır.

10.4.3. İslam ahlakında yerilen bazı davranışları ayet ve hadislerle açıklar.

⇒ Kazanım kapsamında yalan ve iftira, mahremiyetin ihlali (tecessüs), gıybet, haset, suizan, hile ve israf konularına değinilir.

⇒ Öğrencilerin İslam ahlakında yerilen bazı davranışların, bireysel ve toplumsal zararlarını değerlendirmelerine yönelik etkinliklere yer verilir.

10.4.4. Tutum ve davranışlarında ölçülü olmaya özen gösterir.

10.4.5. Hucurât suresi 11-12. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

ahlak, seciye, şahsiyet, karakter, terbiye.

10.5. İSLAM DÜŞÜNCESİNDE İTİKADİ, SİYASİ VE FIKHİ YORUMLAR

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, "Dinî Yorum Farklılıklarının Sebepleri", "Dinî Yorumlarla İlgili Bazı Kavramlar", "İslam Düşüncesinde İtikadi ve Siyasi Yorumlar", "İslam Düşüncesinde Fikhi Yorumlar", "Kur'an'dan Mesajlar: Nisâ Suresi 59. Ayet" konularına yer verilir.

Ünite genelinde İslam düşüncesindeki yorum farklılıkları; ayrıntılara girilmeden, nesnel ve tasviri (betimleyici) bir anlatımla ele alınır. Dinî yorumların, çağlara ve ortama göre dinin anlaşılma biçimlerini ortaya koyan birer zenginlik olduğu; bu nedenle farklı düşünce ve yorumlara saygı duyulması gerektiği vurgulanır.

Kazanım ve Açıklamaları

10.5.1. Din ve dinin yorumu arasındaki farkı ayırt eder.

- ⇒ *Dinin farklı yorum biçimleri olabileceğine vurgu yapılır; dinin yanlış yorumlanmasından doğan sorunların, dinin kendisinden kaynaklanmadığına değinilir.*
- ⇒ *Din anlayışındaki yorum farklılıklarının sebepleri düzeye uygun bir biçimde ayrıntıya girilmeden ele alınır.*

10.5.2. İslam düşüncesindeki yorum farklılıklarının sebeplerini tartışır.

- ⇒ *Yorum farklılıkları; insan unsuru; sosyal, siyasi, kültürel ve coğrafi ortam ile dinî metinlere yaklaşım ve onları yorumlama farklılıklarından kaynaklanan sebepler ile sınırlandırılır.*

10.5.3. Dinî yorumlarla ilgili bazı kavramları değerlendirir.

- ⇒ *İtikad, fıkıh, mezhep ve fırka kavramları öğrencilerin seviyeleri ve kültürel altyapıları göz önünde bulundurularak ele alınır.*

10.5.4. İslam düşüncesinde itikadi ve siyasi yorumları genel özelliklerine göre sınıflandırır.

- ⇒ *Kazanım Ehl-i sünnet (Eşarilik ve Maturidilik) ve Şia (İmamiye ve Zeydiye) ile sınırlandırılır.*

10.5.5. İslam düşüncesindeki amelî fikhi yorumları tanır.

- ⇒ *İslam düşüncesindeki amelî fikhi yorumlarda; Hanefilik, Malikilik, Şafiiilik ve Hanbelilik mezheplerine yer verilir. Ayrıca Caferilik mezhebine de değinilir, bu mezhebin İmamiye Şiası'nın amelî/fikhi yorumu olduğuna vurgu yapılır.*

10.5.6. Nisâ suresi 59. ayette verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ *Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.*

Anahtar Kavramlar

itikad, mezhep, fırka, tevil.

11. SINIF ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

11.1. DÜNYA VE AHİRET

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "Varoluşun ve Hayatın Anlamı", "Ahiret Âlemi", "Ahirete Uğurlama", "Kur'an'dan Mesajlar: Bakara Suresi 153-157. Ayetler" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit, vecize, deyiş, nefes gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

Kazanım ve Açıklamaları

11.1.1. Hayatı anlamlandırmada ahiret inancının önemini fark eder.

⇒ Kur'an-ı Kerim'den dünya hayatının amacıyla ilgili örnekler verilmesine özen gösterilir.

11.1.2. Dünya hayatı ile ahiret hayatı arasında ilişki kurar.

11.1.3. Ahiret hayatının aşamalarını ayet ve hadislerle temellendirir.

⇒ Ölüm, kabir, berzah âlemi, kıyamet, ba's, haşır, hesap, cennet ve cehennem kavramlarına yer verilir.

⇒ Kıyamet ve yeniden diriliş gibi konular akli ve naklî deliller ışığında ele alınır.

11.1.4. Cenaze uğurlama ile ilgili dinî uygulamaları örneklerle açıklar.

⇒ Vefat edenin vasiyet ve borçları; tekfin ve teşhiz, cenaze namazı, taziye ve Kur'an okuma, dua etmek ve hayır yapmak konularına yer verilir.

⇒ Cenaze namazına katılmanın ve taziyede bulunmanın, dinî ve insani bir görev olduğuna değinilir.

⇒ Kültürümüzde cenaze uğurlama ile ilgili gelenekler tanıtılır; ayrıca Alevi-Bektaşilikte yer alan "Hakk'a Uğurlama Erkânı" gibi cenaze uğurlama geleneklerine de değinilir.

11.1.5. Bakara suresi 153-157. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

ahiret, vefat, cenaze.

11.2. KUR'AN'A GÖRE HZ. MUHAMMED

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "Hz. Muhammed'in Şahsiyeti", "Hz. Muhammed'in Peygamberlik Yönü", "Hz. Muhammed'e Bağlılık ve İtaat", "Kur'an'dan Mesajlar: Ahzâb Suresi 25, 45-46. Ayetler" konularına yer verilir.

Üniteye konuların özelliğine göre başta ayet ve hadisler olmak üzere sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) düzeye uygun metinlerden yararlanılır.

Kazanım ve Açıklamaları

11.2.1. Hz. Muhammed'in örnek şahsiyetini tanır.

- ⇒ Hz. Muhammed'in beşerî yönü ile ilgili ayetlerden örnek verilmesine özen gösterilir.
- ⇒ Hz. Muhammed'in ahlaki özellikleri örneklerle ele alınır.
- ⇒ Öğrencilerin, İslam'ı anlamada Hz. Muhammed'in örnek şahsiyetinin yerini analiz edebileceği etkinliklere yer verilir.

11.2.2. Hz. Muhammed'in peygamberlikle ilgili görevlerini açıklar.

- ⇒ Hz. Muhammed'in tebliğ, tebyin, teşri ve temsil (İslam'ı anlama ve yaşama konusundaki örnekliği) görevlerine değinilir.

11.2.3. Hz. Peygamber'e bağlılık ve itaati ayet ve hadislerden hareketle yorumlar.

- ⇒ Hadis ve sünnet kavramlarına, İslam'ın anlaşılmasında sünnetin önemine ve kültürümüzde Peygamber ve Ehl-i Beyt sevgisine de değinilir.
- ⇒ Hadis kaynaklarından Kütüb-i tis'a ve müellifleri isim olarak listelenir.

11.2.4. Ahzâb suresi 25, 45-46. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

hadis, sünnet, üsve-i hasene, hatemü'n-nebiyyîn, Kütüb-i sitte, Kütüb-i tis'a.

11.3. KUR'AN'DA BAZI KAVRAMLAR

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "İslam'ın Aydınlik Yolu: Hidayet", "Allah'ı Görüyormuşçasına Yaşamak: İhsan", "Allah İçin Samimiyet: İhlas", "Allah'ın Emir ve Yasaklarına Riayet: Takva", "Dosdoğru Yol: Sırat-ı Müstakim", "Allah Yolunda Mücadele: Cihat", "İyi, Doğru ve Güzel Davranış: Salih Amel", "Kur'an'dan Mesajlar: Kehf Suresi 107-110. Ayetler" konularına yer verilir.

Ünite genelinde kavramlar, Kur'an-ı Kerim'deki farklı anlam genişlikleri dikkate alınarak ele alınır.

Kazanım ve Açıklamaları

11.3.1. Kur'an'ı Kerim'de geçen bazı kavramları yorumlar.

- ⇒ Cihat kavramı; anlam genişliği göz önünde bulundurularak salt savaş ile sınırlandırılmadan tüm boyutlarıyla ve Mekkî ve Medenî ayetlerin bu kavrama yüklediği anlamlar bağlamında ele alınır. Cihadın bir ibadet olarak farzı ayın ve farz-ı kifaye olduğu durumlara değinilir. Bu kapsamda ceht, mücadele, davet, tebliğ, irşat, emr-i bi'l-maruf ve nehy-i ani'l-münker, kıtal/mukatele ve şehadet kavramlarına yer verilir.
- ⇒ Kazanım işlenirken öğrencilerin, kavramların günlük hayatla ilişkisini kurabileceği etkinliklere yer verilir.

11.3.2. Kur'an'ı Kerim'de geçen kavramları tanımanın İslam'ı doğru anlamadaki önemini fark eder.

11.3.3. Kehf suresi 107-110. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

hidayet, ihsan, ihlas, takva, sırat-ı müstakim, cihat, salih amel, şehadet.

11.4. İNANÇLA İLGİLİ MESELELER

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, "İnançla İlgili Felsefi Yaklaşımlar", "Yeni Dinî Hareketler", "Kur'an'dan Mesajlar: En'âm Suresi 59. Ayet ve Lokmân Suresi 27. Ayet" konularına yer verilir.

Ünite genelinde konular İslam dininin bakış açısına göre ele alınır.

Kazanım ve Açıklamaları

11.4.1. İnançla ilgili yaklaşımları tartışır.

- ⇒ İnançla ilgili yaklaşımlardan teizm, deizm, materyalizm, pozitivizm, sekülerizm, agnostisizm, ateizm ve nihilizme yer verilir. İnançla ilgili yaklaşımlar ele alınırken "kötülük problemi" üzerinde durulur ve problemin inançla ilgili yaklaşımlarla olan ilişkisine değinilir.

11.4.2. Yeni dinî akımların özelliklerini değerlendirir.

- ⇒ "Milenyum Tarikatları", "Kıyamet Tarikatları" gibi adlarla sınıflandırılan yeni dinî akımların ortak yönlerine, ortaya çıkma ve yaygınlaşma sebeplerine ve ülkemize olan yansımalarına güncel örneklerle yer verilir.
- ⇒ Dinî değerlerin istismarının olumsuz sonuçlarına değinilir; din istismarının siyasi, ekonomik ve sosyal sebepleri üzerinde durulur. Bu kapsamda FETÖ gibi illegal, çıkarıcı yapı ve gruplara değinilir.
- ⇒ "İslamofobi" gibi Batı'da ortaya çıkan ırkçı akımların gelişmesine sebep olarak gösterilen, hem söylemleri hem de eylemleriyle başta Müslüman halklar olmak üzere dünya üzerinde yaşayan pek çok halka zarar veren, şiddet ve terör eğilimli DEAŞ gibi illegal, marjinal gruplara değinilir.

11.4.3. En'âm suresi 59 ve Lokmân suresi 27. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

inanç, istismar, İslamofobi.

11.5. YAHUDİLİK VE HİRİSTİYANLIK

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, "Yahudilik" ve "Hristiyanlık" konularına yer verilir.

Ünite genelinde konular, öğrenci seviyesine uygun olarak ana hatlarıyla ele alınır; anlatımda nesnel ve tasviri (betimleyici) bir yöntem benimsenir; dinlerin kendi kavramları ve epistemolojik kabulleriyle tanıtılmasına özen gösterilir. Ayrıca dinlerin ortaya çıktığı ve yayıldığı bölgeler harita üzerinde gösterilir.

Kazanım ve Açıklamaları

11.5.1. Yahudiliğin doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

- ⇒ Yahudiliğin; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına; İbrani, İsrail, Yahudi ve Musevi kavramlarına; Yahudilerin kitap ve peygamber anlayışına ve günümüz Yahudi mezheplerine yer verilir. Ayrıca "Siyonizm" konusuna değinilir.

11.5.2. Hristiyanlığın doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

- ⇒ Hristiyanlığın; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına; Hristiyanlığın kurumsallaşmasında ve inanç esaslarının oluşmasında Pavlus'un rolüne; Hristiyanların vahiy ve peygamber anlayışına ve Hristiyan gruplara (Katoliklik, Ortodoksluk ve Protestanlık) yer verilir. Ayrıca "evanjelik akımlar"dan kısaca bahsedilir.

Anahtar Kavramlar

Kitab-ı Mukaddes, Ahd-i atik, Ahd-i cedit, sinagog, teslis, haç, kilise, vaftiz, ritüel, sakrament.

12. SINIF ÜNİTE, KAZANIM VE AÇIKLAMALARI

12.1. İSLAM VE BİLİM

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, “Din-Bilim İlişkisi”, “İslam Medeniyetinde Bilim ve Düşüncenin Gelişimi”, “İslam Medeniyetinde Öne Çıkan Eğitim Kurumları”, “Müslümanların Bilim Alanında Yaptığı Öncü ve Özgün Çalışmalar”, “Kur’an’dan Mesajlar: Fâtır Suresi 27-28. Ayetler” konularına yer verilir.

Ünite konularının özelliğine göre ayet ve hadislerden ya da sözlü ve yazılı edebiyatımızdan (hikâye, şiir, beyit gibi) örnek metinlerden yararlanılır.

Kazanım ve Açıklamaları

12.1.1. Din-bilim ilişkisini tartışır.

⇒ İlim öğrenmeyi teşvik eden ayet ve hadislerden örnekler verilir.

12.1.2. İslam medeniyetinde bilim ve düşüncenin gelişim sürecini değerlendirir.

12.1.3. İslam medeniyetinde öne çıkan eğitim ve bilim kurumlarını tanıır.

⇒ Kurumlar; cami, mescit, mektep, medrese, daru’l-kurra, daru’l-hadis, beytü’l-hikme kütüphane, rasathane ve şifahane ile sınırlandırılır.

12.1.4. Müslümanların bilim alanında yaptığı özgün çalışmaları sınıflandırır.

⇒ Geçmişten günümüze Müslümanların bilim alanında yaptığı öncü ve özgün çalışmalara (dil, fıkıh, kelam, tefsir, hadis, tarih, felsefe, coğrafya, tıp, astronomi, matematik, fizik, kimya) ana hatlarıyla yer verilir ve bu çalışmaların diğer medeniyetlerdeki ilmî gelişmelere olan etkisine değinilir.

12.1.5. Fâtır suresi 27-28. ayette verilen mesajları değerlendirir.

⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur’an-ı Kerim mealini kullanma, Kur’an-ı Kerim’i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

ilim, bilim, âlim, bilgin.

12.2. ANADOLU'DA İSLAM

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla; "Türklerin Müslüman Olmaları", "Milletimizin İslam Anlayışının Oluşmasında Etkili Olan Bazı Şahsiyetler", "Kur'an'dan Mesajlar: Nisâ Suresi 69. Ayet" konularına yer verilir.

Ünite genelinde kronolojik ayrıntıya girilmeden adı geçen şahsiyetlerin dinî anlayış ve kültürümüzün oluşmasına yaptıkları katkılara yer verilir.

Kazanım ve Açıklamaları

12.2.1. Türklerin Müslüman olma sürecini açıklar.

- ⇒ *Horasan, Anadolu ve Balkanlar'da İslamiyet'in yayılmasında ribatların, fütüvvet ve ahilik teşkilatlarının rolüne de kısaca değinilir.*

12.2.2. Dinî anlayış ve kültürümüzün oluşmasında etkili olan bazı şahsiyetleri tanır.

- ⇒ *Dinî anlayış ve kültürümüzün oluşmasında etkili olan şahsiyetlerden; Ebu Hanife, Cafer es-Sadık, Maturidi, Şafii, Eş'ari, Ahmet Yesevi, Mevlana Celaleddin-i Rumi, Ahi Evran, Hacı Bektaş-ı Veli, Yunus Emre, Sarı Saltuk, Hacı Bayram-ı Veli'ye öğrenci seviyesine göre yer verilir.*
- ⇒ *Dinî anlayış ve kültürümüzün oluşmasında etkili olan şahsiyetlerin ortak değerimiz olduğuna değinilir.*

12.2.3. Nisâ suresi 69. ayette verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ *Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.*

Anahtar Kavramlar

âlim, fakih, tasavvuf, veli.

12.3. İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, “Tasavvufi Düşüncenin Oluşumu”, “Tasavvufi Düşüncenin Ahlaki Boyutu”, “Kültürümüzde Etkin Olan Tasavvufi Yorumlar”, “Kur’an’dan Mesajlar: Hucurât Suresi 10. Ayet” konularına yer verilir.

Ünite genelinde İslam düşüncesindeki tasavvufi yorumlar; öğrenci seviyesine uygun olarak ayrıntılara girilmeden, nesnel ve tasviri/betimleyici bir anlatımla ele alınır. Tasavvufi yorumların, dinin anlaşılma biçimlerini ortaya koyan birer zenginlik olduğu; bu nedenle de farklı düşünce ve yorumlara saygı duyulması gerektiği vurgulanır.

Kazanım ve Açıklamaları

12.3.1. İslam düşüncesinde tasavvufi düşüncenin oluşum sürecini değerlendirir.

12.3.2. Tasavvufi düşüncede ahlaki boyutun önemini fark eder.

⇒ *Edep ve insan-ı kâmil kavramlarının tasavvufi düşüncedeki yerine de değinilir.*

12.3.3. Kültürümüzde etkin olan bazı tasavvufi yorumları tanır.

⇒ *Yesevilik, Kadirilik, Rifailik, Mevlevilik, Nakşibendilik ve Alevilik-Bektaşilik konularına yer verilir.*

12.3.4. Alevilik-Bektaşilikteki temel kavram ve erkânları tanır.

⇒ *Cem ve cemevi, musahiplik, razılık ve kul hakkının sorulması, cemde on iki hizmet, semah, gülbank, Hızır ve Muharrem orucu konularına yer verilir.*

Bu kapsamda;

⇒ *Hacı Bektaş Veli’nin, Bektaşiliğin oluşumu ve Aleviliğin gelişimindeki rolüne, Alevilik-Bektaşilikteki “ocak kültürü”ne, “el ele, el hakka ikrarı”na ve “dört kapı kırk makam”a yer verilir; Bektaşilikte musahipliğe “ikrar ve nasip alma” da denildiğine ve bu kavramın İslam tarihindeki muhacir ensar kardeşliğine dayandırıldığına değinilir.*

⇒ *Cemevi; âyin-i cem erkânının yapıldığı, “yol, âdap ve erkân yeri” olarak nitelendirilir; Bektaşilikte ise cemevi yerine “meydan evi” ifadesinin kullanıldığına da değinilir. “Düşkünlükten kaldırma cemi”, “Dardan indirme cemi” ile “Abdal Musa cemi”nden bahsedilir. Âyin-i cem ve cemevi ile ilgili görsellere yer verilir.*

⇒ *Alevilik-Bektaşilikte duaların başında, “Bismişah”, sonunda ise “Allah Allah” lafzının söylendiğine değinilir. “Gülbank” konusunda ise “Lokma Duasına” da yer verilir.*

12.3.5. Hucurât Suresi 10. ayette verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.

Anahtar Kavramlar

tasavvuf, edep, veli, mürşid, insan-ı kâmil, erkân, semâ.

12.4. GÜNCEL DİNÎ MESELELER

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, "Dinî Meselelerin Çözümünde Temel İlke ve Yöntemler," "İktisadi Hayatla İlgili Meseleler", "Gıda Maddeleri ve Bağımlılıkla İlgili Meseleler", "Sağlık ve Tıpla İlgili Meseleler", "Kur'an'dan Mesajlar: En'âm suresi 151-152. Ayetler" konularına yer verilir.

Ünite genelinde konular ele alınırken Din İşleri Yüksek Kurulunun yaklaşımlarına yer verilmesine özen gösterilir.

Kazanım ve Açıklamaları

12.4.1. Dinî meselelerin çözümüyle ilgili temel ilke ve yöntemleri analiz eder.

- ⇒ Güncel dinî meselelerin çözümü için öne sürülen ilke ve yöntemlerin, İslâm âlimlerinin üzerinde icma ettiği temel esas ve hükümlere ters düşmemesi, bu önerilerin "zarûrât-ı diniye" adı verilen kesin hükümlere aykırı olmaması gibi ilkelere vurgu yapılır.
- ⇒ İslam'ın ortaya koyduğu çözümlerin temel amacının, insanların can, nesil, akıl, mal ve din emniyetini güvence altına almak olduğuna dikkat çekilir.
- ⇒ Çözüm önerilerinin fitrata, yani Allah'ın koyduğu dengeye ve yaratılışa aykırı olmamasına; temel ahlaki değerleri ihlal etmemesi gerektiğine değinilir.
- ⇒ Sorunların ele alınmasında, farklı uzmanlık alanlarına ve kolektif akla başvurulmasının önemi üzerinde durulur.

12.4.2. İslam'ın ekonomik hayatla ilgili ahlaki ölçülerini yorumlar.

- ⇒ İslam'ın mülkiyet anlayışı, fakirlik problemine bakışı ve fakirliğin çözümü için ortaya koyduğu ilkeler ele alınır.
- ⇒ İslam'da İşçi ve işveren haklarına yer verilir. Ayrıca "İş Sağlığı ve Güvenliği" kapsamında "güvenli yaşam" hususuna da değinilir.

12.4.3. Gıda maddeleri ve bağımlılık konusundaki dinî ve ahlaki ilkeleri açıklar.

- ⇒ *Yiyecek ve içecekler konusunda "Eşyada asıl olan ibahadır." ilkesi kapsamında "yasakların sınırlı, helaller alanının ise geniş olduğu" vurgulanır.*
- ⇒ *İslam dinine göre yenilmesi ve içilmesi yasaklanmış olan gıdalara örnekler verilir.*
- ⇒ *Yiyecek ve içeceklerle ilgili yasakların delillerine ve hikmetlerine yer verilir.*
- ⇒ *Genetiği ve öz niteliği değiştirilmiş yiyecek ve içeceklerin insanın beden ve ruh sağlığı üzerindeki etkilerine değinilir.*
- ⇒ *Uyuşturucu madde, alkol ve sigara kullanımı ile kumar oynamak gibi bağımlılığa neden olan zararlı alışkanlıklara yer verilir.*

12.4.4. Sağlık ve tıpla ilgili bazı meseleleri dinî ve ahlaki ölçüler çerçevesinde yorumlar.

- ⇒ *Otopsi, ötenazi, organ nakli, kan bağıışı, haram maddelerle tedavi ve intihar konularına ayrıntıya girilmeden öğrenci seviyesi dikkate alınarak yer verilir.*

12.4.5. En'âm suresi 151-152. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

- ⇒ *Kazanım; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim mealini kullanma, Kur'an-ı Kerim'i anlama ve yorumlama, ayetlerde geçen şahıs, yer, konu ve kavramları belirleme becerilerini geliştirici etkinliklerle desteklenir. Bu kapsamda ayetlerin (nüzul sebebi, ana konuları gibi) kısa açıklamalarına öğrenci seviyesine göre yer verilir.*

Anahtar Kavramlar

icma, helal, haram, mekruh, mübah.

12.5. HİNT VE ÇİN DİNLERİ

Ünite Açıklaması

Bu üniteye sırasıyla, "Hinduizm", "Budizm", "Konfüçyanizm", "Taoizm" konularına yer verilir.

Ünite genelinde konular, öğrenci seviyesine uygun olarak ana hatlarıyla ele alınır; anlatımda nesnel ve tasviri (betimleyici) bir yöntem benimsenir; dinlerin kendi kavramları ve epistemolojik kabulleri ile tanıtılmasına özen gösterilir. Ayrıca dinlerin ortaya çıktığı ve yayıldığı bölgeler harita üzerinde gösterilir.

Kazanım ve Açıklamaları

12.5.1. Hinduizm'in doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

⇒ Hinduizm'in; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına yer verilir.

12.5.2. Budizm'in doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

⇒ Budizm'in; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına yer verilir.

12.5.3. Konfüçyanizm'in doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

⇒ Konfüçyanizm'in; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına yer verilir.

12.5.4. Taoizm'in doğuşunu ve gelişim sürecini özetler.

⇒ Taoizm'in; tarihçesine, inanç esaslarına, ritüellerine, sembollerine ve kutsal mekânlarına yer verilir.

Anahtar Kavramlar

karma, tenasüh, reenkarnasyon.

